

М.В. Паладій,
Державний департамент
інтелектуальної власності МОН України

Удосконалення механізмів реалізації державної політики в сфері інтелектуальної власності

Сьогодні українські науковці та винахідники мають широкі можливості направити свій талант та творчі інтереси на створення конкурентноздатної продукції. Наразі дуже важливо розробити та ввести механізми ефективного перетворення інтелектуальних ресурсів українського суспільства у виробництво матеріальних і духовних благ. Для цього на державному рівні необхідно чітко визначити, які саме українські винаходи, новітні технології, досягнення у сфері культури та мистецтва забезпечать необхідний рівень конкурентноздатності на світовому ринку, та вкладати максимум засобів у розвиток саме цих напрямів.

В Україні останні п'ять років зберігається тенденція до щорічного збільшення кількості заявок на видачу охоронних документів майже на всі об'єкти промислової власності. У середньому до Держдепартаменту щорічно надходить близько 35 тис. заявок на різні об'єкти права інтелектуальної власності (в т. ч. понад 15 % від іноземних заявників), а видається до 25 тис. охоронних документів (патентів та свідоцтв). Це середні показники. Найбільш активними серед іноземних заявників є представники США, Німеччини, Франції, Швейцарії, що свідчить про інтерес іноземних заявників до

Improvement of the Realization Mechanisms for the State Intellectual Property Policy

Ukrainian scientists, inventors, creators enjoy broad possibilities for applying their talent and creative interests to create competitive products these days. It is of great importance to develop and implement mechanisms of effective conversion of the nation's intellectual resources, the Ukrainian society's intellectual capital into creation of material and spiritual values. It is necessary for the state to clearly define which of the Ukrainian inventions, new technologies, cultural and art achievements will provide for the necessary level of competitiveness on the world market, and to make every effort to develop these areas.

A tendency of annual increase in the number of applications for nearly all industrial property rights in Ukraine remains stable throughout the last five years. On the average the State Department yearly receives around 35,000 applications for different intellectual property rights (among which applications from foreign applicants make up more than 15 %), while about 25, 000 titles of protection (patents, certificates) are issued on the average. Applicants from the USA, Germany, France and Switzerland are among the most active foreign applicants. This indicates that the Ukrainian market is of significant interest for foreign applicants. An eminent achievement is the reduction of application proceeding time

українського ринку. Ми вважаємо безумовним досягненням скорочення термінів розгляду заявок, що вдалося зробити завдяки здійсненню ряду організаційно-технічних заходів. Якщо в 2000 р. заявка на винахід розглядалася в середньому 33 місяці, то в 2006 р. цей термін зменшився до 15 місяців. Таку ж тенденцію маємо й у випадку торговельних марок.

Не можна не відзначити помітний прогрес, пов'язаний із застосуванням найсучаснішої техніки і технологій у процедурі оформлення заявок на здобуття прав на об'єкти промислової власності. Держдепартамент активно працює в напрямі впровадження електронної подачі матеріалів заявок на об'єкти права інтелектуальної власності, використання найбільш сучасного інформаційного забезпечення, удосконалення експертизи заявок.

На сьогодні важливим для нас є виконання норм закону України "Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні". Це стосується забезпечення прав інтелектуальної власності УЄФА, зокрема при проведенні експертизи заявок. З цією метою відповідно до норм ч. 3 ст. 6 згаданого закону створена спеціалізована група експертів.

Вважаю, що навіть з урахуванням окремих критичних зауважень, висловлених на Парламентських слуханнях 21 березня 2007 р. щодо проблем, які існують у сфері інтелектуальної власності, зокрема, у сфері авторського права і суміжних прав, можна зробити висновок, що законодавство України і, насамперед, така важлива його складова як захист прав інтелектуальної власності відповідає міжнародним нормам і стандартам, прийнятим у країнах-членах Світової організації торгівлі (СОТ), а більшість цих норм гармонізовано з положеннями відповідних директив Ради ЄС. Але необхідно активізувати роботу в напрямку подальшого удосконалення положень, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, що є в загальному і спеціальному законодавстві України. У першу чергу це стосується змін,

that was made possible by undertaking a number of organizational and technical measures. While pendency of an application for invention lasted approximately 33 months in 2000, in 2006 this period was shortened to 15 months. The same tendency is observed for trademarks.

It is impossible not to admire the obvious progress connected with the utilization of the most modern equipment and technologies in the procedure of acquisition of industrial property rights. The State Department actively works on implementation of electronic filing of applications for intellectual property rights, utilization of modern information support, application examination improvement.

Today, fulfilment of the provisions of the Law of Ukraine "On Organization and Carrying Out of the Final of the European Football Championship 2012 in Ukraine" concerning the UEFA intellectual property rights protection, in particular, during applications examination, is of great significance for us. To ensure this, a specialized expert group was created according to provisions of Part 3 Article 6 of the mentioned Law.

I believe that even considering separate critical remarks made at the Parliamentary Hearings on March 21, 2007, that concerned the problems existing in the intellectual property field, specifically in the field of copyright and related rights, it is possible to claim that Ukrainian legislation, in particular such essential part of it as intellectual property rights enforcement, complies with the international norms and standards applied in the member states of the World Trade Organization (WTO), and the majority of its norms are harmonized with the provisions of the EC Council Directives. However, it is necessary to stir up the work on further improvement of provisions connected with intellectual property rights enforcement present in the general and special legislation of Ukraine. In the first place it concerns the changes aimed at harmonizing the legal

спрямованих на приведення у відповідність правових норм і термінів, які застосовуються в Цивільному, Господарському кодексах України та спеціальних законах у сфері інтелектуальної власності. Крім того, необхідно адаптувати національне законодавство до законодавства ЄС. Необхідно також удосконалити правові норми, пов'язані з введенням об'єктів права інтелектуальної власності в цивільний оборот, оцінкою вартості прав інтелектуальної власності, захистом прав на комерційну таємницю та ін.

Багато уваги, як і в минулі роки, приділяється проблемі забезпечення ефективного адміністративного й судового захисту прав на результати інтелектуальної творчої діяльності. Захист прав в Україні здійснюють такі органи державної виконавчої влади як Міністерство освіти і науки України, Державний департамент інтелектуальної власності, Міністерство внутрішніх справ України, Державна митна служба України, Антимонопольний комітет України, Служба безпеки України, Державна податкова адміністрація України, Державний комітет України з питань технічного регулювання і споживчої політики, а також суди.

Юрисдикція судів поширюється на всі правові відносини, що виникають у державі, а звертання в суд є невід'ємним правом кожної особи, передбаченим Конституцією України. Захист прав інтелектуальної власності здійснюється в рамках цивільного, господарського, адміністративного, кримінального, митного законодавства, а власник має можливість звернутися за захистом своїх прав у державні органи виконавчої влади, в суд або у відповідні контролюючі чи правоохоронні органи за власним вибором, але в межах компетенції цих органів. У загальних і господарських судах створені спеціалізовані палати і/або колегії з числа найбільш кваліфікованих суддів для більш ефективного розгляду спорів щодо питань інтелектуальної власності. Нині здійснюється формування системи адміністративних судів відповідно до норм Кодексу адміністративного судочинства України, що вступив

норми і терми використані в Цивільному та Господарському кодексах України, а також у спеціальних законах у сфері інтелектуальної власності. Крім того, необхідно адаптувати національне законодавство до законодавства ЄС. Необхідно також удосконалити правові норми, пов'язані з введенням об'єктів права інтелектуальної власності в цивільний оборот, оцінкою вартості прав інтелектуальної власності, захистом прав на комерційну таємницю та ін.

As in previous years, due attention is paid to provision of effective administrative and judicial protection of rights for the results of creative intellectual activity. Protection of rights in Ukraine is realized by the following state executive bodies: the Ministry of Education and Science of Ukraine, the State Department of Intellectual Property, the Ministry of Home Affairs, the State Customs Service of Ukraine, the Antimonopoly Committee, the Security Service of Ukraine, the State Tax Administration of Ukraine, the State Committee on Technical Regulation and Consumer Politics of Ukraine and courts of different jurisdiction.

Jurisdiction of the courts extends to all legal relationships emerging in the state and going to the court of law is an integral right of a person provided for by the Constitution of Ukraine. Intellectual property rights protection is realized within the framework of civil, economic, administrative, criminal and customs legislation and the right owner can on their own choice turn to the state executive bodies, to court or to relevant controlling or law-enforcement bodies in order to protect their rights. In general and economic courts special boards and/or panels of the most highly qualified judges have been created in order to enhance the effectiveness of dispute resolution on intellectual property cases. Today, the system of administrative courts is formed according to the norms of the Code of Administrative Court Procedure of Ukraine that came into effect on September 1, 2005. In administrative courts which are specialized

у дію з 1 вересня 2005 р. В адміністративні суди, що є спеціалізованими, можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії або бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли Конституцією або законами України щодо таких рішень, дій або бездіяльності встановлено інший порядок судового розгляду.

Впроваджені в Україні механізми захисту прав інтелектуальної власності дають можливість юридичним і фізичним особам ефективно захистити свої права. Як свідчить аналіз судової практики розгляду спорів, пов'язаних з об'єктами права інтелектуальної власності, сьогодні юридичні і фізичні особи більш активно захищають свої права в судах усіх рівнів, ніж кілька років тому, і кількість таких справ постійно зростає.

Одним зі засобів захисту прав інтелектуальної власності в адміністративному порядку є розгляд заперечень проти рішень Державного департаменту інтелектуальної власності в Апеляційній палаті, що є колегіальним органом Держдепартаменту. Будь-яка особа може до звертання в суд або замість нього подати в Апеляційну палату заперечення проти рішення Держдепартаменту щодо набуття прав інтелектуальної власності. Слід зазначити, що активність заявників щодо подачі таких заперечень в Апеляційну палату теж зростає. Апеляційна палата розглядає також і заяви про визнання торговельної марки добре відомою на території України.

Сьогодні актуальним стає впровадження альтернативних (позасудових) методів врегулювання спорів у сфері інтелектуальної власності, зокрема використання медіації (посередництва). Ця процедура вже багато років застосовується в економічно розвинених країнах. Питання розвитку медіації для вирішення конфліктів у сфері інтелектуальної власності в Україні обговорювалося й у рамках міжнародних науково-практичних конференцій "Актуальні проблеми інтелектуальної власності", що відбулись у вересні 2007 р. та у лютому 2008 р. Також проводилися показові рольові ігри як

courts, any decisions, actions or inactivity of power authorities can be appealed except the cases when the Constitution of Ukraine or the Laws of Ukraine provide for other order of judicial scrutiny.

Intellectual property rights enforcement mechanisms implemented in Ukraine enable legal and natural persons to effectively protect their rights. As the analysis of judicial practice of intellectual property rights dispute inquiry testifies, today both legal and natural persons defend their rights in courts of all levels more actively than several years ago and the number of such cases grows constantly.

One of the administrative ways of intellectual property rights protection is proceeding of objections against the decision of the State Department in the Board of Appeal, which is a corporate body of the State Department. Any person can, before going to court or instead of it, file an objection against the decision of the State Department on acquisition of intellectual property rights to the Board of Appeal. It is worth noting that the applicants' activity in respect of filing such objections to the Board of Appeal is also growing. The Board of Appeal also deals with requests for recognition of a trademark as well-known on the territory of Ukraine.

Today, introduction of alternative (extrajudicial) methods of intellectual property disputes resolution, particularly mediation, is gaining actuality. This procedure has long been used in economically developed countries. The issue of development of mediation for conflict solving in intellectual property field in Ukraine was also discussed within the framework of the international scientific and practical conferences "Actual problems of intellectual property" which took place in September 2007 and in February this year. Role playing games were organized as examples of intellectual

приклади врегулювання спорів у цій сфері за допомогою медіатора.

Продовжується виконання урядової Комплексної програми профілактики злочинності у відповідності з "Програмою скоординованих дій правоохоронних і контролюючих органів по боротьбі з незаконним виробництвом, поширенням і реалізацією аудіо- і відеопродукції, компакт-дисків та інших об'єктів інтелектуальної власності". Нині вирішується питання про підвищення статусу Координаційної ради з питань захисту прав інтелектуальної власності.

Уже кілька років активно працюють у регіонах України державні інспектори з питань інтелектуальної власності, котрі є співробітниками Держдепартаменту. У рамках виконання згаданої Програми державними інспекторами разом із представниками правоохоронних і контролюючих органів здійснюються перевірки щодо дотримання законодавства в сфері інтелектуальної власності. На сьогодні необхідно збільшити чисельність інспекторів, щоб підвищити ефективність роботи в усіх регіонах України.

Для забезпечення реалізації положень законів України "Про авторське право і суміжні права" і "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних", активно працює державне підприємство "Інтелзахист", що забезпечує видачу голографічних контрольних марок і ведення Єдиного реєстру їхніх одержувачів.

Продовжується робота, пов'язана з легалізацією використання комп'ютерних програм і баз даних в органах виконавчої влади в рамках затвердженої Урядом у 2002 р. "Концепції легалізації програмного забезпечення і боротьби з нелегальним його використанням".

Необхідно особливо підкреслити, що підготовка кваліфікованих фахівців з питань інтелектуальної власності на сучасному етапі є одним з найважливіших завдань Держдепартаменту. Недостатня поінформованість сус-

property dispute resolution with the help of a mediator.

Implementation of the governmental complex programme on crime prevention according to the "Programme of Coordinated Actions of Law-Enforcement and Controlling Authorities Against Illegal Production, Distribution and Realization of Audio and Video Products, CDs and Other Intellectual Property Rights" continues. The question about the advancement of the status of the Coordination Council for Intellectual Property Rights Protection is being decided today.

During several years the state intellectual property inspectors that are the State Department staff members, have been actively working in Ukrainian regions. Within the framework of implementation of the mentioned Programme the state inspectors together with representatives of the law enforcement and controlling authorities monitor the observance of the intellectual property legislation. Today, to enhance the efficiency of inspectors' work in all regions of Ukraine, it is important to increase their number.

The State Enterprise "Intelzakhyst" works dynamically to realize the provisions of the Laws of Ukraine "On Copyright and Related Rights" and "On Distribution of Copies of Audiovisual Works, Phonograms, Videograms, Computer Programmes and Databases". "Intelzakhyst" distributes holographic control marks and maintains the Uniform Register of the enterprises that have received them.

The work on legalization of the use of computer programmes and databases in the executive bodies continues within the framework of the "Conception of Legalization of Software and Struggle Against its Illegal Use" approved by the Government in 2002.

I would especially like to stress that training of qualified intellectual property specialists is among the most substantial tasks that currently lie before the State Department. Insufficient awareness of the society on the matter of intellec-

пільства в питаннях охорони прав інтелектуальної власності приводить до порушень цих прав, а також гальмує введення об'єктів права інтелектуальної власності в цивільний оборот, що позначається на економічному розвитку держави й одержанні належного прибутку його громадянами.

В Україні 16 вищих навчальних закладів здійснюють підготовку фахівців зі спеціальності "інтелектуальна власність". Розроблено галузеві стандарти й програми вищої освіти в цій спеціальності, які ми плануємо удосконалити найближчим часом. Координація діяльності навчальних закладів стосовно підготовки фахівців з питань інтелектуальної власності була покладена на ЗАТ "Інститут інтелектуальної власності і права", що функціонував у складі Учбово-науково-виробничого комплексу "Академія інтелектуальної власності" Міністерства освіти і науки України (МОН). Розпорядженням Кабінету Міністрів від 10.10.07 № 863-р ЗАТ "Інститут інтелектуальної власності і права" перетворено у вищий навчальний заклад післядипломної освіти — "Державний інститут інтелектуальної власності" з віднесенням його до сфери управління МОН. А відповідно до наказу МОН від 29.10.07. № 955 цей інститут є правонаступником ЗАТ "Інститут інтелектуальної власності і права" і віднесений до сфери управління Держдепартаменту. В інституті здійснюється підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері інтелектуальної власності, а також підвищують кваліфікацію судді, фахівці МВС, митники, представники СБУ й інші фахівці за розробленими для них спеціальними програмами. Особлива увага надається підготовці суддів.

На сьогодні актуальним є питання про підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ і організацій у сфері інтелектуальної власності.

tual property rights protection causes infringement of these rights and hampers introduction of intellectual property rights into civil turnover, which negatively influences the country's economic development and gaining of the proper income by its citizens.

16 higher educational institutions provide training of intellectual property specialists in Ukraine. Branch standards and higher education programmes for this speciality have been developed, and we are planning to improve them in the near future. The coordination of activities of the educational institutes on intellectual property specialists training was entrusted to the closed joint stock company "Institute of Intellectual Property and Law" that functioned as a part of the training, scientific and production complex "Academy of Intellectual Property" of the Ministry of Education and Science of Ukraine (MES). By the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 10.10.2007 №863-p, the closed joint stock company "Institute of Intellectual Property and Law" was transformed into the higher educational institution for postgraduate education — State Intellectual Property Institute and became subordinated to the MES. According to the Order of the MES of 29.10.07 №955, this institute became the legal successor of the closed joint stock company "Institute of Intellectual Property and Law" and became subordinated to the State Department. The Institute carries out training, upgrading and skills development of intellectual property specialists. Judges, specialists of the Ministry of Internal Affairs, customs officers, specialists of the Security Service of Ukraine and other professionals improve their qualification there according to the customized programmes. Special attention is paid to the training of judges.

Training, upgrading and skills development of civil servants, public officers of local governing, managers of state enterprises, organizations and authorities in intellectual property field also remain an urgent issue today.

Плануємо також удосконалювати систему безперервної освіти шляхом широкого застосування дистанційних технологій навчання і сучасних форм організації навчального процесу.

Важливо, що в рамках рекомендацій Парламентських слухань "Національна інноваційна система України: проблеми формування і реалізації", що відбулись у червні 2007 р., було запропоновано вжити заходів щодо відновлення структури й змісту вищої освіти, передбачивши вивчення питань інноваційної діяльності (стратегічного менеджменту, маркетингу, технологічного аудиту, фінансів, комерціалізації і т. ін.). Вважаємо, що зазначені питання необхідно внести й до оновлених освітніх програм для студентів, що вивчають курс "Інтелектуальна власність", а також для тих фахівців, що підвищують свою кваліфікацію з цих питань.

Важливою складовою діяльності Держдепартаменту є поширення знань та інформаційне забезпечення в сфері інтелектуальної власності з метою формування у населення правової культури й базових знань у цій сфері. Держдепартаментом постійно здійснюється комплектування Фонду патентної документації громадського користування (ФГК), що забезпечує доступ громадськості до національної патентної документації і патентної документації зарубіжних країн. Комплектування фонду здійснюється як шляхом міжнародного обміну патентною документацією, так і в рамках міжнародного співробітництва Держдепартаменту з ВОІВ і ЄПВ у сфері патентної документації та інформації.

Комплектування ФГК здійснюється з урахуванням державної політики, орієнтованої на інноваційний шлях розвитку України. Фонд містить патентну документацію 65 країн світу і 4-х міжнародних і регіональних організацій. Вона представлена на паперовому й електронному носіях. Значну частину фонду складають офіційні патентні бюлетені патентних відомств, переважно на паперових носіях. Описи до патентів на винаходи промислово

We also plan to improve the system of continuous education by broadly using technologies of distance learning and modern ways of training organization.

It is of great importance that within the framework of recommendations of the Parliamentary Hearings "National Innovation System of Ukraine: Issues of Formation and Realization", which took part in June 2007, a proposal was put forward to update the structure and content of higher education by providing for studying the matters of innovative activity (strategic management, marketing, technological audit, finance, commercialization etc). We believe that it is also necessary to include the above-mentioned issues to the updated educational programmes for students studying the course "Intellectual property" and for specialists developing their skills in this field.

One of the essential parts of the State Department's activities is knowledge dissemination and information support in intellectual property field with the aim of forming legal culture of the Ukrainians and providing them with basic knowledge on the topic. The State Department continuously replenishes the Public Patent Documentation Collection (PPDC) that provides public access to national and foreign patent documentation. The replenishment of the Collection is possible thanks to international exchange of patent documentation as well as to cooperation between the State Department and WIPO and the EPO in the field of patent documentation and information.

PPDC replenishment is carried out according to the state policy oriented at the innovative way of Ukraine's development. The Collection comprises patent documentation from 65 countries and 4 international and regional organizations presented on paper and electronic carriers. A significant part of the collection is made up of official patent bulletins of patent offices chiefly on paper carriers. Specifications for patents for inventions of industrially developed countries

розвинених країн представлені на CD-ROM і DVD-ROM з ретроспективою 10–20 років і більше. Загальний обсяг фонду на оптичних носіях складає близько 12 000 екземплярів. ФГК комплектується також стандартами, методичними, довідково-інформаційними і періодичними виданнями. Інформація щодо нових надходжень у ФГК подається щоквартально.

На сьогодні ФГК є найбільш повним і сучасним фондом патентної документації в Україні і фактично виконує функції загальнодоступної патентної бібліотеки.

Нині важливо вирішити питання щодо відновлення діяльності регіональних центрів науково-технічної й економічної інформації з метою надання фізичним та юридичним особам інформаційних і консультативних послуг з питань інтелектуальної власності. Ця проблема також обговорювалася на Парламентських слуханнях.

Підводячи підсумки, хочу підкреслити, що державна система правової охорони інтелектуальної власності в Україні впевнено наближається до міжнародних стандартів, і ми маємо намір здійснити комплекс необхідних організаційно-правових заходів, спрямованих на її подальше удосконалення.

are presented on CD-ROM and DVD-ROM with 10 to 20 years' back file or more. The total collection on optical carriers approaches 12 000 copies. PPDC also comprises standards, methodological, information and reference materials and periodicals. Information about the PPDC's new acquisitions is updated quarterly.

Today, PPDC is the most complete and modern patent documentation collection in Ukraine and actually fulfils the functions of a public patent library.

Today it is necessary to solve the matter of renewal of activities of the regional centres of scientific, technical and economic information in order to provide natural and legal persons with informational and consultative services on intellectual property. This problem was also discussed during the Parliamentary Hearings.

Summing up, I would like to emphasize that the state system of intellectual property protection in Ukraine is steadily moving towards international standards, and we intend to implement a set of necessary organizational and legal arrangements aimed at its further improvement.